

ŠOLA V NARAVI

CENTER ŠOLSKIH IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI • Revija za spodbujanje in razvoj šole v naravi • Letnik IV • Decembar 2012

SREČNO 2013!

Novoletni prazniki so vedno nekaj, kar nas navda s posebno prazničnim vzdušjem. Ne samo zaradi lučk, daril, pričakovanja konca leta, ampak predvsem ker so prazniki vedno znova priložnost, da smo skupaj s svojimi najbližjimi. In med svojimi je varno in prijetno.

Enako razmišljamo v CŠOD, ko sprejemamo pod okrilje tisoče mladih – v 20 letih delovanja se jih je zvrstilo več kot milijon štiristo tisoč. Si lahko zamislite, kako ponosni smo, da nam učitelji, starši in predvsem otroci zaupate? Ja, pri nas so otroci v glavnem srečni in varni. Vključujejo se v vrsto programov in dejavnosti, ki jih v šoli ne morejo izvajati. Poleg vsega pa še skupaj pospravljajo, se igrajo, zaspijo, sklenejo nova prijateljstva. Spoznajo drug drugega in se učijo spoštovanja in razumevanja. Narava je dobra, najboljša učiteljica. Del nje smo, zato verjetno tako radi prisluhnemo njenim zvokom in barvam. Mnogi mestni otroci, odmaknjeni od njenih lepot, prvič zagledajo srno, hodijo po medvedovih stopinjah, kakšen med njimi pa celo kravo vidi prvič.

Svet se spreminja in mi se moramo skupaj z njim, zato bomo v naslednjem letu ponujali nove in zanimive programe, za katere verjamemo, da jih boste sprejeli z odprtimi rokami. Ker smo vanje vložili svoje znanje in srce. Zaradi vas.

Ob prihajajočih praznikih vam želimo res samo najlepše: veliko sreče, predvsem pa veselja z drobnimi stvarmi, razumevanja in optimizma. Za vse ostalo pa bomo poskrbeli še mi!

Vesele praznike in srečno novo leto!

Alenka Kovšca
in celoten kolektiv CŠOD

Foto: arhiv doma Medved

ČUDOVITA REGRATOVA DEŽELA ALI ZIMSKA PRAVLJICA

Ste že bili kdaj na Medvedjem Brdu? Imate radi rumeno barvo? Pridite k nam spomladi, ko cveti regrat, ali pozimi, ko je čista belina.

Okolica doma je čudovita v vseh letnih časih, ne samo spomladi. Z 800 metrov visokega hriba, na katerem je dom Medved, lahko vidiš pol Slovenije. Tega se je zavedala jugoslovanska vojska, ki je vse do osamosvojitve Slovenije imela na Medvedjem Brdu rezervno raketno oporišče. Vojska je opazovala, če se morda iz italijanske ali avstrijske strani približuje sovražnik. Te nevarnosti sedaj ni. Neme pričre prisotnosti vojske pa so še vedno hangarji in pokrita zaklonišča na vrhu Medvedjega Brda. Ob pogledu nanje otrokom bujno zaživi domišljija.

Razgledni kamen zraven hangarjev na vrhu hriba, ki je v pomoč marsikateremu pohodniku, da lahko poimenuje mnogo vrhov hribov in gora, je skupaj z go. Vilmo in g. Jožetom iz domačije »Pr Šinkovc« obnovil prvi vodja doma Medved, g. Vojko Bizjak. Ta razgledni kamen uporabljajo za orientacijo tudi otroci iz različnih vrtcev in osnovnih šol ter mladostniki iz srednjih šol, ki na Medvedjem Brdu preživljajo dneve v naravi in dneve dejavnosti.

Mnogi se tu prvič srečajo s kmečkim življenjem. In ne samo srečajo: bližnjim kmetom, našim sosedom, pomagajo pri sajenju krompirja, hranjenju živali, pobiranju pridelkov, spravljanju sena ... Moderni človek je pozabil, kako zelo je pomembna samooskrba z lastnimi živili. Pozabil je, da je bilo življenje v preteklosti drugačno. Otroci doživijo težko kmečko življenje v preteklosti v »domačem muzeju« naše sosede ge. Marte, ki za »hvala lepa« z dobro voljo in nasmehom učencem in dijakom pokaže približno 200 kosov starih kmečkih orodij.

Otroci navdušeno raziskujejo travnike, gozd in potoke. Z zanimanjem prehodijo pot od točke do točke na gozdni učni poti Po medvedovih stopinjah. Tako učenje v naravi je res zabavno.

Foto: arhiv doma Medved

Ogledajo si naravne znamenitosti v bližnji okolici. Veliko jih je. Najbolj jih očara pogled na dinosavrove stopinje. Si predstavljate, da je 220 milijonov let nazaj tu okoli hodil dinosaver in za seboj pustil odtise?

Nekateri učenci na Medvedjem Brdu prvič vidijo vesolje skozi teleskop. Nepozabno doživetje. Tu smo daleč stran od bližnjih mest, in tako so mnoge zvezde na nebu še bolj vidne. No, nebo ni čisto temno, saj svetloba, ki pripotuje od daljnih mest, še vedno moti pogled v zvezde. Ljudje se premalo zavedajo, kakšen vpliv ima svetlobno onesnaženje na živa bitja.

Mnoge šole želijo, da se otroci naučijo osnovnih veščin preživetja v naravi. Tako nabirajo zdravilne rastline, naučijo se narediti zavetje, kako v naravi najti pitno vodo in zakuriti ogenj. Na terenu nudijo »poškodovanemu« sošolcu prvo pomoč. Kaj vse lahko najdeš v naravi, da pomagaš ponesrečencu! Veje, kamni, zemlja in oblačila, ki jih imajo na sebi sošolci – vse to pride prav v takih primerih.

Če pa učence na koncu bivanja vprašamo, kaj jim je bilo najbolj všeč, je daleč največ odgovorov na temo športnih dejavnosti. To so plezanje po ume-

tni plezalni steni, streljanje z lokom in orientacijski pohod. Na vrhu top tem je tudi neposreden stik z mnogimi živalmi, ki živijo v vivarijih v domu.

Dejavnost, ki pa je vedno na prvem mestu po priljubljenosti, je spust po toboganu, ki ga imamo v domu. Premagati strah in se spustiti v temo ... To se zdi otrokom najrazburlivejše doživetje. Največkrat je prvo vprašanje otrok ob prihodu v dom, če se bodo lahko spustili po toboganu. In se. Tisti, ki imajo dovolj poguma.

Pa so kopalke kaj uporabne, če jih učenci prinesejo s seboj v dom? Zaenkrat le v toplih poletnih dneh, ko prija osvežitev v potočku Pikelščica. Zaposleni v domu Medved pa upamo, da v prihodnosti pozimi učenci ne bodo le tekli na smučeh, ampak se bodo naučili tudi plavati v bazenu, za katerega so že od obnove doma leta 2007 pripravljene vse inštalacije, le denarja za tako veliko investicijo je zmanjkalo.

Morda pa bomo kdaj na seznam stvari, ki jih učenci potrebujejo, tudi v zimskih mesecih napisali kopalke in veliko brišačo za kopanje?

Simona Žibert Menart,
vodja doma Medved

DELATI SKUPAJ – OD SKUPINE DO SKUPNOSTI

Osebna povezanost z okoljem spodbudi zanimanje in skrb do okolja, a učinkovito delovanje je odvisno od ljudi, ki povezano delujejo v skupinah in skupnosti. Za izobraževanje za trajnostni razvoj so pomembne socialne veščine, kot so zaupanje, komunikacija, sodelovanje in zmožnost pogajanja.

Že dolgo je znano, da imajo učitelji, ki poučujejo v naravi, ključno vlogo pri razvoju socialnih veščin. Vzpodbujajo delo v skupini, izmenjevanje idej in medsebojno pomoč. To je lahko temelj za razvoj višjih oblik socialnih veščin, ko mladi v skupini prevzamejo odgovornost za delo svoje skupine. Nadgradnja tega je, da delujejo kot člani skupnosti, ki uporabljajo znanje in veščine drug od drugega, da dosežejo skupni cilj.

Vloga učiteljev, ki poučujejo v naravi

Učitelji, ki poučujejo v naravi, imajo izjemno priložnost za razvoj socialnih veščin pri mladih. Pouk izvajajo izven formalnih šolskih struktur, navadno v okolju, ki je novo in zanimivo. Običajno so skupine manjše, kar omogoča dobro interakcijo. Ni časovnih okvirov, kot jih ima npr. šolska ura. Tako pridobljene izkušnje so zelo močne. V mnogih primerih ni cilj pridobivanje znanja, ampak izražanje čustev in razjasnitev stališč in vrednot. Učenje je celostno ter vklopi um, telo in duha. Veliko je priložnosti za refleksijo in učenje iz socialnih interakcij.

Majhne skupine in zanimive aktivnosti v novem okolju pa same po sebi še ne zagotavljajo razvijanja pozitivnih socialnih veščin. To bi bilo preveč brezciljno in hazardersko. Učitelji, ki poučujejo v naravi, morajo imeti jasno strategijo, kako razvijati socialne veščine. Tukaj je nekaj predlogov:

1. spodbuditi večdnevno skupno bivanje
2. vključiti mlade pri izbiranju nalog, sprejemanju odločitev in prevzemanju odgovornosti
3. poudarjati sodelovalno učenje
4. izbrati primerno velikost skupine
5. izbrati učne cilje
6. izbrati primerno okolje
7. uporabiti ustrezen eksperimentalni model, ki bo temeljil na načrtovanju, izvedbi in evalvaciji

Prednosti večdnevnega skupnega bivanja

Ta izkušnja vključuje bivanje mladih stran od doma vsaj za eno noč. Bivajo v šotorih, preprostem zavetišču ali v posebnih centrih za mlade. Tako bivanje lahko vključuje spuščanje po reki s kanuji, pohodništvo, izlet v gore ali po podeželju, lahko pa okolico bivanja izkoristijo za terensko delo in različne dejavnosti na prostem. Tako večdnevno bivanje je intenziven čas skupnega življenja, dela in potovanja. Med seboj si razdelijo mnoge naloge, kot so urejanje bivalnega prostora, nabava hrane, kuhanje, čiščenje, organiziranje časa in določanje poti. Taka

izkušnja mlade obogati na področju socializacije, saj se naučijo biti del majhne, a medsebojno odvisne skupnosti za čas svojega tamkajšnjega bivanja.

Mladi so pri taki izkušnji postavljeni v realno situacijo, ko morajo biti fleksibilni in upoštevati tudi želje in potrebe drugih. Soočeni so z zagotavljanjem osnov za življenje – hrane, oblačil, zavetja. Znotraj skupnosti prevzamejo svojo vlogo in odgovornost. Skozi neformalne situacije se učijo od drugih članov skupnosti. Svoje vodje lahko spoznajo še z drugega zornega kota. Soočijo se z novimi izzivi, ki lahko izzovejo močna čustva veselja, razočaranja, stresa, navdušenja, jeze in sočutja. Vodje pa jim pomagajo pri izražanju in premagovanju teh čustev ter jim pomagajo, da se učijo iz situacije.

Bivakiranje ne pozna udobja in razkošja domačega okolja. Tu ni televizije ne računalnika, zato mladi postanejo aktivni znotraj skupine. Ne jedo vsak posebej, kot je navada v marsikateri družini, ampak za skupno mizo ali okoli tabornega ognja. Tako pojedjo jed počasi, uživajo v pogovoru in se po svoje zabavajo.

Bivanje stran od domačega okolja je za mnoge mlade pomembno obdobje intenzivnega učenja. Ponuja jim priložnosti za aktivno sodelovanje, razvijanje odnosov in sprejemanje novih izkušenj. Vse to predstavlja neprecenljivo vrednost za njihov socialni razvoj. Vodja lahko večdnevno skupno bivanje izven domačega okolja izkoristi kot osnovo za razumevanje koncepta samozadostne skupnosti. Vprašanja, ki so povezana z večdnevnim skupnim bivanjem:

1. Kako uspešna je bila skupina pri oblikovanju skupnosti? Se je vsakega posameznika ustrezno cenilo in podpiralo? Je potekala med njimi odprta komunikacija? So si med seboj delili sredstva in odgovornosti? So imeli skupni cilj?
2. Je bila izkušnja trajnostna? Koliko energije in materiala se je pri tem potrošilo? Kakšne so lokalne in globalne posledice tega bivanja? Bi bile lahko manjše? Kakšen je bil vpliv na lokalno skupnost?

Enaka vprašanja si moramo zastaviti, če želimo vzpostaviti trajnostno družbo. Mladi z izkušnjo večdnevnega bivanja so idealni za vključevanje v tako družbo.

Foto: arhiv doma MeoVed

Ustvarjanje izkušenj

Način in organizacija dejavnosti na prostem, ki jih izbere vodja, lahko vpliva na razvoj socialnih veščin znotraj skupine. Njihove odločitve so odvisne od sestave skupine, njihove vloge kot vodje in metod, ki jih uporabljajo, namena in ciljev ter samih aktivnosti in okolja. Poglejmo dve situaciji.

V prvem primeru je vodja, ki je sicer trener ragbijske ekipe, usmerjen v akcijo. V svojo skupino nabere samo najbolj sposobne in energične člane. Ima veliko izkušenj z vodenjem skupin v naravi in z veseljem bo pokazal svoje znanje in izkušnje. Kaj je boljši način kot skočiti v minibus in se 150 km po avtocesti odpeljati na svojo najljubšo lokacijo? Tu s plezalnimi vrvmi, karabini in pasovi, ki jih ima s seboj v torbi, organizira plezanje po steni za celo skupino. Ob kontroli jim omogoči uživanje v novi izkušnji. Kasneje isti dan si izposodijo gorska kolesa in se preizkusijo, kako visoko se lahko pripeljejo po stari gorski cesti. Fantje uspešno tekmujejo. Vrnejo se pozno in nato odhitijo nazaj v mesto. Bil je zabaven dan, vsi so izmučeni.

V drugem primeru ima vodja po spolu in zmožnostih mešano skupino mladih iz mesta. Njena želja je spodbuditi čim več skupinskega dela. Pripravila je dejavnosti z reševanjem problemov, pri katerih mora skupina skupaj načrtovati in si deliti odgovornosti. Da rešijo problem, morajo obiskati različne dele mesta, na primer najvišjo točko mesta, staro skalo, star spomenik in moderen kip. Lahko hodijo peš ali uporabijo javni prevoz, omejeni pa so pri porabi denarja. Uspeh skupine je odvisen od manjših skupin po dva ali tri člane, ki iščejo podatke in pridejo nazaj, da skupaj rešijo problem. Vodja je na voljo za posvetovanje na vnaprej dogovorjenem mestu. Na koncu se celotna skupina zbere ob reki na pikniku, kjer podoživijo izkušnjo tega dne. Vodja ve, da je ta del dneva ravno tako pomemben kot sama dejavnost.

Oba primera sta različna glede na:

- vlogo vodje
- odgovornost članov skupin
- pridobljene izkušnje
- vpliv na okolje
- stopnjo zabave
- razvoj socialnih veščin

Oblikovanje skupine

Ko se mladi prvič srečajo, se med njimi oblikujejo skupine po čisto naravni poti. Čas pa je lahko omejen, zato je vloga vodje, da pripravi situacijo in pri oblikovanju skupine deluje kot katalizator ali pospeševalec. Poznamo veliko tehnik, kako pospešiti proces oblikovanja skupine. Vodje velikokrat začnejo s preprostimi aktivnostmi, ki jih imenujemo »lomilci ledu« in spodbudijo pozdravljanje, učenje imen in posameznikom dajejo zaupanje. »Skupno drevo« je primer lomilca ledu. Je interaktivna, nazorna, nenevarna aktivnost, povezana z naravoslovno tematiko:

Aktivnost – skupno drevo

Na steno pritrdite velik kos papirja. Biti mora dovolj velik, da lahko na njem dela pet do šest ljudi hkrati. Na papir narišite drevo brez listov.

Sodelujoče prosite, da se v parih predstavijo drug drugemu. Poiskati morajo čim več skupnih interesov ali lastnosti, na primer »oba imava rada moderno umetnost«, »oba rada kampirava«. Vsak par si izbere eno skupno lastnost in jo, skupaj s svojim imenom, vpiše na »drevesni list« in obesi na drevo.

Nato se vsak predstavi novemu članu in skupaj dodata naslednji list na drevo. To traja, dokler se vsi udeleženci med seboj ne spoznajo in pogovorijo. Skupno drevo je na koncu prekrito z listi. Lahko ga pustimo na steni, da kasneje še kaj dodamo. Predstavlja zabaven uvod in spoznavanje skupine ter vključuje sodelovanje in ustvarjanje. Hkrati je to prvi skupni dosežek.

Ko je skupina oblikovana, mora vodja med njenimi člani spodbujati zaupanje in vsakemu članu dati priložnosti, da razvije samospoštovanje in samozaupanje. Tu je preprosta aktivnost, ki pri tem pomaga: »plapolati v vetru«.

Aktivnost – plapolati v vetru

Skupina šestih ljudi naredi tesen krog tako, da imajo ramo ob rami. Ena oseba stoji v sredini kroga, s stopali skupaj in z zaprtimi očmi – predstavlja drevo, ki se nežno, tiho ziba z vetrom naokoli po krogu, podprta z rokami ostalih članov skupine. Drevo se lahko ziba in nagiba v vetru, vendar ne sme pasti. Drugi pomagajo nežno in v enakomernem gibanju. Oseba, ki predstavlja drevo, se sprosti in

prepusti tihemu gibanju z ene na drugo stran. Po nekaj minutah zamenjamo osebo, ki predstavlja drevo. Ponavljamo, dokler ni vsak član prišel na vrsto. Aktivnost je izjemno dobra za spodbujanje zaupanja, hkrati pa skupina dela tesno skupaj. Ta aktivnost omogočata razvoj skupine ter fizično in mentalno sodelovanje tudi v neformalnih situacijah v naravi. Zaupanje, sodelovanje in dvig samozavesti vodijo do boljše komunikacije. Posameznik, ki zaupa v skupino in ima vzajemno podporo močne skupine, se lahko bolj odprto izraža. Učinkovita komunikacija pa je najpomembnejša veščina v izobraževanju za trajnostni razvoj.

Aktivnost »poimenuj list« omogoča okoljsko ozaveščanje, ki vzpodbuja skupinsko delo in komunikacijo.

Aktivnost – poimenuj list

V skupini 5 do 6 oseb naberite 12 drevesnih listov v lokalnem okolju. Če je le mogoče, pobirajte liste, ki so odpadli. Naj bodo čim bolj različni po velikosti in obliki. Vsaka skupina vsak list poimenuje in se pri tem izogiba pravim ali znanstvenim imenom listov. Ime izbere na podlagi videza, oblike, vonja ali tipa. Ime naj ne zavaja, ampak naj druge spodbuja k uporabi čutil in sklepanju. Člani skupine na papir napišejo seznam 12 imen in ga skupaj z zbirko listov izmenjajo z drugo skupino. Druga skupina mora določiti liste s pomočjo seznama. Ko si vse skupine izmenjajo liste, jih prilepimo na večjo površino papirja in zapišemo imena ter razstavimo.

Alternativa: *Naredimo preprost sistem klasifikacije – določevalni ključ za 12 listov. Liste lahko delimo glede na velikost, barvo, obliko, gladkost ... Vsakemu listu damo ime, ne smemo pa risati slik. Določevalni ključ skupaj z listi predamo drugi skupini, ki jih mora določiti.*

Pri tej skupinski aktivnosti je treba razmišljati in se pogajati o izbiri imena ter o sistemu razvrstitve. Cilj aktivnosti je izmenjava mnenj in ne povzročanje zmede pri ostalih skupinah.

Zaupanje, medsebojno sodelovanje in dobra komunikacija so bistvene socialne veščine, ki pomagajo skupinam pri nemotenem delovanju. To velja ne le za začasne skupine, ampak tudi za sodelo-

vanje v skupnostih. Če so vodje zainteresirani za trajnostni razvoj, jim je v interesu tudi skupine vzpodbujati k razmišljanju o načrtih za prihodnost. Aktivnost »vizija skupine« je na primer dobra za spodbujanje razmišljanja o prihodnosti.

Aktivnost – vizija skupine

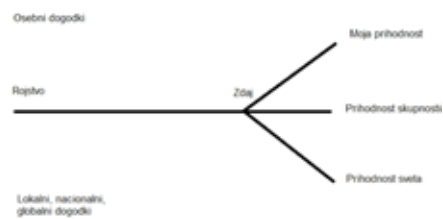
V majhnih skupinah po 3 ali 4 osebe naj mladi naredijo časovnico na velik list papirja. Označijo svoje osebne in druge dogodke, ki so bili pomembni v njihovem življenju od rojstva in vse do danes. Osebne zadeve naj bodo vpisane nad črto, ostali dogodki – lokalni, nacionalni ali globalni – pa pod črto. Skupina bo morala izbirati med vsemi možnostmi. Časovnica se nadaljuje v prihodnost po treh ločenih črtah:

- Ena črta predstavlja vizijo skupine o prihodnosti posameznika.

- Druga črta predstavlja vizijo skupine o prihodnosti lokalne skupnosti.

- Tretja črta je vizija skupine o prihodnosti sveta.

Aktivnost mladim pomaga, da svoje življenje postavijo v kontekst in upoštevajo povezave med osebnimi, lokalnimi in globalnimi dogodki. Vzpodbuja tudi k razmišljanju o alternativah in k zavedanju, da lahko tudi oni oblikujejo svojo prihodnost in prihodnost drugih.

Vključevanje mladih v lokalno skupnost

Prepričani smo, da se okolje začne na našem pragu in da je okoljska vzgoja predvsem o ljudeh in njihovih dejanjih, manj pa o rastlinah, živalih in lepi pokrajini. Ukvarja se s tem, kako spoznamo, se začnemo zanimati, nas začne skrbeti in se začnemo vključevati v okolje in skupnost. Velika skušnjava je, da ignoriramo lokalno okolje, ki je za veliko mladih urbano področje v mestih in predmestjih, in se odpravimo v lepše in bolj oddaljeno okolje. Ta oddaljena in naravna področja

lahko mlade navdahnejo in jim pomagajo k zavedanju o povezanosti z zemljo. Vodje ne bi smeli zanikati teh izkušenj. Toda lokalno okolje je začetna točka za vključevanje in dejanja skupine. Nujno je, da vodja poveže izkušnje skupine z domačim okoljem njenih članov, kjer koli to je.

Mnogi malo vedo o zgodovini, arhitekturi ali običajih svoje okolice. Mogoče imajo občutek, da nimajo vpliva na spremembe, ki se dogajajo. Oddaljeni so od odločitev, ki jih sprejemajo načrtovalci, svetniki ali vlada. Naloga nas voditeljev je, da spodbujamo skupine, da njihovi člani dobro sodelujejo med sabo in se vključijo v lokalno skupnost in okolje. V naslednjih aktivnostih lahko vodje dobijo ideje, kako začeti s tem procesom.

Aktivnost – zemljevid skupnosti

1. V skupini 4 ali 5 oseb se sprehodite po bližnji okolici in se pogovorite o mestih, ki so za vas pomembna. Določite, kje bi naredili meje lokalne skupnosti.

2. V istih skupinah narišite velik zemljevid vaše skupnosti. To lahko narišete s flomastri skupaj na veliko polo papirja na tleh. Ne kopirajte iz obstoječih zemljevidov, natančnost in merilo nista pomembna. Ideja je, da skupina dobi občutek za svojo lokalno skupnost.

3. Na zemljevid narišite:

- mesta, ki jih imate radi in ki jih ne marate, - mejnike – trgovine, gostilne, svoje hiše, mladinski center ...,

- varna in nevarna mesta,

- meje skupnosti.

4. Vsakega prosite, da naredi seznam 10 stvari, ki so mu všeč, in 10 stvari, ki mu niso všeč v lokalni skupnosti. Pogovorite se o tem z drugimi člani skupine in pripravite skupni seznam.

5. Poiščite rešitev, kako bi se znebili stvari, ki vam niso všeč, in kako bi obdržali in izboljšali stvari, ki so vam všeč. Tu je nekaj primerov:

Dobre stvari

Manjša trgovina

Podpremo jo tako, da kupujemo v njej.

Rečni breg

Pomagamo pri čiščenju.

Slabe stvari

Premalo je dreves

Kontaktirajte zavod za gozdove in se posvetujete o zasaditvi dreves, kontaktirajte načrtovalce.

Težavno prečkanje ceste

Pišite na oddelek za promet.

Take aktivnosti pomagajo pri dvigovanju zavesti o našem neposrednem okolju in spodbudijo pogovore o odnosu do kvalitetnega okolja. To je začetek razmišljanja, na kakšen način lahko skupina pomaga pri izboljšanju okolja. Spodnja aktivnost spodbudi skupino k večjemu poznavanju in spoštovanju okolja.

Aktivnost – učna pot v lokalni skupnosti

1. V majhnih skupinah po 4 ali 5 oseb oblikujte učno pot v vašem lokalnem okolju in prikažite zanimiva mesta: presenetljive razglede; mesta, ki so hrupna, in mesta, ki so mirna; mesta, kjer smrdi; manjše značilnosti stavb – okna, vhodna vrata, ploščice, dimniki; objekti na ulici – poštni nabiralnik, hidrant, avtobusna postaja; nenavadne šaljive oznake; mesta, ki so urejena, in mesta, ki so zanemarjena; stare in nove stavbe; kamne in obdelane materiale; nenavadne oblike – loki, spirale, kupole ... Izberite mesta, ki odražajo pozitivne in negativne vidike mesta.

2. Narišite zemljevid in pripravite navodila, kako priti od enega mesta do naslednjega. Vključite 10 mest, na katerih morajo udeleženci nekaj opazovati, zapisati ali komentirati. Lahko naredite tudi tematsko učno pot.

3. Pri pripravi poti in pisanju navodil bo morala skupina natančno opazovati in se pogovarjati o lokalnem okolju. To bo pomemben del učenja o svojem okolju, ki bo dalo vpogled v skupnost. Lahko najdejo tudi značilnosti, ki jih je vredno zaščititi, ali mesta, ki se jih da izboljšati.

Avtor: Geoff Cooper, iz knjige *Outdoors With Young People, A leader's Guide to Outdoor Activities, the Environment and Sustainability*

Prevod:

Simona Žibert Menart
Ksenija Juntez
Mirjana J. Mori
Irena Kokalj

SLEPA GOSENICA

Navodilo

Skupina 12 oseb naredi gosenico, tako da stojijo drug za drugim, držeč se za pas. Vsak predstavlja del gosenice in vsakemu zavežemo oči, razen osebi, ki je na čelu gosenice – ta predstavlja glavo gosenice. Vodja skupine določi pot gosenice, ki lahko vodi pod vejami, čez hlod ali skozi grmovje. Glava gosenice ostale usmerja z besedami. Večkrat jo zamenjamo, da se skupina usklajeno giblje.

Aktivnost lahko razširimo in naredimo bolj zapleteno. Člane skupine vprašamo za mnenje o aktivnosti in o problemih, s katerimi so se srečevali. Nato skupini svetujemo, da oblikuje poseben neverbalni jezik, ki ga bo uporabljala nova glava gosenice za gibanje po določeni poti. Glava gosenice se ne sme dotikati drugih članov ali uporabiti svojega glasu. Skupina lahko zamenja neverbalni način komuniciranja in zamenja glavo gosenice.

Aktivnost moramo analizirati. Vprašajmo skupino, katere osebne in socialne veščine prinaša aktivnost. Najverjetneje bodo izpostavili 3 ključne veščine: zaupanje, medsebojno sodelovanje in komunikacijo.

Alternativa

Pred igro slepa gosenica razdelite skupino na manjše skupine po 4 ali 5 udeležencev in jih prosite, da na hitro naštejejo čim več osebnih in socialnih veščin. Vse napišejo na list, nobene ne zavržejo. Vsaka skupinica izbere tri veščine, ki se jim zdijo najpomembnejše. Nato se vse skupinice združijo ter se skupaj pogajajo in izberejo tri najpomembnejše veščine. Potem izvedejo igro slepa gosenica. Po aktivnosti naštejejo osebne in socialne veščine, ki jih vzpodbuja igra. Primerjajte te s tremi izbranimi veščinami, ki jih je skupina izbrala pred igro.

Mirjana Jesenek Mori

Foto: Zoran Marovški

Foto: ahiv.coma/Medved

ŽIVALI DOMA MEDVED

V okviru šole v naravi v domu Medved je tema »Živali doma Medved« zelo priljubljena. Kaj ta tema vključuje, si lahko predstavljate. Zakaj jo imamo vključeno ravno v šoli v naravi, pa je morda že težje vprašanje. Ali pa tudi ne.

Foto: Ksenija Juntez

Živali človeka spremljajo že od pradavnine, ko se je človek kot vrsta še oblikoval. Prve živali, ki jih je sprejel v svojo družino, so bili pred 12.000 leti psi in pred 9000 leti mačke. Danes nas obkroža veliko domačih ljubljencev. Nekateri se v naši družbi gibljejo prosto, druge pa »zapiramo« v omejene pro-

store, da nam ne pobegnejo. Seveda, govorim o vivarijih!

Vivaristika je danes zelo pomembna in razširjena oblika spoznavanja živalskih vrst, ki nas obkrožajo. V vivarijih živali vzdržujemo ali pa jih tudi gojimo (razmnožujemo). V našem domu je živalskih vrst več, živali pa tudi gojimo.

Naš dom zadnjih deset let gosti učence od prvega do četrtega razreda osnovnih šol, zato je tudi spoznavanje z živalmi v vivarijih prilagojeno njihovi stopnji razvoja in vezano na cilje kurikuluma. Učiteljem razredne stopnje toplo priporočam, da si za popestritev in boljše razumevanje obravnavane

snovi s področja spoznavanja okolja in naravoslovja priskrbijo katero od spodaj omenjenih živali in skupaj z učenci zanjo skrbijo v razredu. V nadaljnjih vrsticah opisane dejavnosti naj bodo kot vodilo pri delu.

Iz naše dolgoletne prakse uporabe živih živali pri pouku priporočam naslednje dejavnosti:

Naš odnos do narave in živih bitij nasploh: učencem razdelimo živali, da si jih ogledajo, jih prijemajo, božajo in primerjajo med seboj (velikost, zgradba telesa, barva ...). Pri tem se spoprijemajo s svojimi pozitivnimi ali negativnimi občutki (pedsodki) do živali, ki so po obliki in zgradbi nam bliže ali se od nas bistveno razlikujejo (žuželke: ščurki, paličnjaki).

Spoznavanje telesne zgradbe opazovanih živali: učencem ponudimo živali za opazovanje njihove telesne zgradbe. Med opazovanjem določamo telesne dele opazovane živali (glava, trup, okončine), podobne živali razvrščamo po velikosti, različne živali pa po številu okončin ter sklepamo o pomenu posameznih delov telesa za življenje živali (čutila). Zgradbo telesa različnih vrst živali primerjamo med seboj in s telesom človeka.

Spoznavanje življenjskega okolja opazovanih živali: ko dobimo novo žival, lahko s pomočjo knjig in interneta skupaj z učenci preučimo življenjsko okolje, od koder žival prihaja. Učenci navedejo lastnosti njenega naravnega okolja in prehrane v naravi ter nato pripravijo zanjo ustrezno okolje v vivariju. Učenci opazujejo obnašanje posamezne živali v njenem vivariju (gibanje, gradnja bivališč – rogov, skrivanje, prehrana), navedejo živali, ki potrebujejo podobno okolje (mali sesalci: hrček,

Foto: Ksenija Juntez

budra, skakač), ali živali, ki potrebujejo drugačno okolje (ščurki in paličnjaki). Ob opazovanju živali sklepajo o njihovem pomenu v naravi in ugotavljajo, kdo so njihovi sovražniki (plenilci).

Spoznavanje načinov gibanja živali: gibanje je v življenju človeka zelo pomembno, še bolj pa je pomembno v življenju živali. Ob opazovanju ugotavljamo, kako se gibljejo (tek, hoja, plazenje, lazenje), katere dele telesa pri tem uporabljajo, koliko okončin pri gibanju sodeluje in zakaj se gibljemo mi in živali. Vse to lahko učencem ponudimo preko opazovanja malih živali.

Vpogled v razmnoževanje živali: gojenje živali v vivarijih je zahtevnejše delo, uspešno razmnoževanje pa dodatno skrb odtehta. Če prevzamemo skrb za razmnoževanje svojih varovancev, bodo učenci imeli priložnost spoznati, kako se ptice obnašajo med svatovanjem, kako pripravljajo gnezdo, kakšna so jajčca v gnezdilnici ptic (v domu Medved imamo zebrice), kako velika so jajčeca paličnjakov, primerjajo mlade paličnjake z odraslimi, primerjajo ličinko, bubo in imago hrošča (v domu imamo mokarje), primerjajo različno stare hrčke. Spoznajo, da nekatere vrste ležejo jajčca, druge kotijo mladičke.

Razvrščanje živih bitij: ljudje vsa živa bitja združujejo v večje skupine glede na podobnost, način prehrane, dedno zasnovo. Med opazovanjem različnih vrst živali učenci spoznajo lastnosti sesalcev, plazilcev, ptičev, rib in žuželk.

Foto: Ksenija Juntez

Poiščejo podobne živali in jih opišejo, navedejo njihove skupne lastnosti ter jih uvrstijo v skupino.

Likovno ustvarjanje: ob koncu opazovanja učenci lahko narišejo opazovane živali, starejši pa lahko izdelajo »make-te« opazovanih živali (origami, izdelava živali iz naravnega materiala).

Če boste prevzeli skrb za gojenje malih živali v vivarijih v okviru svojega pouka v razredu, vedite, da skrbi zanje ne boste nosili sami. Učenci bodo pomagali pri čiščenju, preurejanju vivarijev in pri hranjenju živali. Pri tem se bodo

tudi sami naučili bolje skrbeti za svojo lastno čistočo in okrepili svojo odgovornost do dela in okolja okoli sebe.

Uporaba vivaristike je zelo pestra. Ker so divje živali za nas dokaj nedosegljive za opazovanje v živo, so živali v vivarijih dobra alternativa za to nalogo. Danes smo ljudje bolj kot včasih odrezani od življenja v naravi. Današnja generacija otrok pozna računalnik bolje kot naravo. Spoznavanje živali preko slik in filmov je dobrodošlo, a nezadostno pri oblikovanju našega pristnega in pozitivnega odnosa do narave. Vsak otrok vam bo pritrdil, da bo žival bolje spoznal, če jo bo lahko prijel v roke, jo pobožal, povohal, si jo ogledal in po možnosti dlje časa opazoval pri njenem početju. In ravno to spoznanje doživljajo učenci, ki imajo priložnost spoznati se z našimi malimi prijatelji. Res, so primeri, ko učenec ni pripravljen odreči se negativnega odnosa do določenih živali, ki mu vzbujajo odpor (na primer ščurki), a vseeno lahko opazi navdušenje nad živaljo pri drugih sošolcih in mogoče, kdo ve, se bo tudi njemu nekoč ta ista žival prikupila, če jo bo le imel možnost večkrat srečati in se поблиže seznaniti z njo.

Foto: Ksenija Juntez

Ksenija Juntez,
univ. dipl. biol.

UČIM SE PRIPRAVE HRANE

SKUTNI ŽEPKI

Sestavine:

500 g moke
500 g masla
500 g skute
jajce za premaz
marmelada

Moko, maslo in skuto zamesimo v testo in ga razvaljamo. Z okroglim modelčkom (kozarcem) izrežemo krogce, na sredino damo malo marmelade, prepognemo, s prsti pritismo žepek skupaj, nato še z vilicami, da lepše zgleda, premažemo z jajcem, damo na pomaščen pekač in pečemo 15 min. pri 180 °C.

RAZPOKANI PIŠKOTI

Sestavine:

250 g kokosove moke
120 g čokolade v prahu
100 g zmletih orehov
250 g sladkorja
3 jajca
sladkor v prahu za posip

Rumenjake ločimo od beljakov. Rumenjake, kokosovo moko, čokolado, orehe ter sladkor zmešamo in dodamo sneg. Iz testa naredimo kroglice, povaljamo v sladkorju v prahu, damo na pomaščen pekač in pečemo 10-15 min. pri 180 °C.

MEDENJAKI

Sestavine:

1,5 kg moke
0,5 kg medu
4 žličke sode
5 jajc
neškropljena limonina lupina
jajce za premaz
okrasne mrvice

Vse sestavine zmešamo v testo in dodamo naribano limonino lupinico. Testo razvaljamo, z modelčki izrežemo piškote različnih oblik, jih premažemo z jajcem, posujemo z mrvicami in pečemo 10-15 min. pri 180 °C.

DOBER TEK!

mag. Mojca Rudolf

prave hrane od začetka – tehtanje živil – do konca – pospravljanje po pripravi hrane, pripravljane pogrinjkov in preizkušanje pripravljenih jedi. Pri mlajših otrocih nekoliko več časa posvetimo spoznavanju kuhalne posode in kuharskega pribora ter njegovi pravilni uporabi. Predstavimo vsa živila, ki jih pri peki uporabljamo, in omogočimo učencem, da jih povohajo in pogledajo, še preden jih zamesimo v testo. Pri starejših učencih pa nadgradimo njihovo znanje s spoznavanjem osnovnih kuharskih procesov in prepoznavanjem sprememb lastnosti snovi pri segrevanju, do katerih pride pri peki peciva.

Zahtevnost receptov prilagodimo starosti otrok. Izbiramo recepte, primerne letnemu času oz. bližajočim se praznikom. Učencem pustimo čim več samostojnosti pri celotnem kuharskem poteku. Čisto vsak se lahko preizkusi v tehtanju sestavin, gnetenju in valjanju testa (kar navadno najraje počnejo) ter seveda pri oblikovanju in krasitvi piškotov oz. ostalih pekovskih izdelkov.

Naša želja je, da se s pripravo hrane srečajo učenci v vseh starostnih obdobjih in se tako seznanijo z osnovami, ki jih bodo lahko doma nadgradili. Navadno učenci povejo: »Meni pa mama tega doma ne pusti.« Da bi učence pritegnili k peki oz. kuhanju, izbiramo preproste recepte, da lahko čim več časa zbrano sodelujejo. Zelo radi izdelujejo izdelke, ki jih lahko tudi sami okrasijo in pri katerih lahko ostanke uporabljenih živil na koncu tudi poskusijo (orehi, marmelada ...).

Za konec pa še nekaj preprostih receptov, ki so v praksi preizkušeni in vedno dobro uspejo:

V okviru šole v naravi poskušamo učence seznaniti z osnovami priprave hrane, ki temelji predvsem na metodi praktičnega dela in razvijanja spretnosti. Otroci na nižji stopnji še nimajo veliko izkušenj s pripravo hrane, zato jim želimo osnovne kuharske postopke približati in jih spodbuditi, da bi jih začeli uporabljati tudi doma.

Pred vsako pripravo hrane se pogovorimo o higieni pri ravnanju z živilom. Pri delu z živilom moramo mikroorganizmom preprečiti vstop v živila, zato moramo biti pozorni na načine dela, s katerimi preprečimo okužbo živil in negativen vpliv (zastropitev) na človeka. Pred začetkom priprave jedi se pogovorimo, kako se pravilno pripravi delovni prostor, predvsem pa, kako je pri delu z živilom pomembna osebna higiena in skrb za čistočo med procesom priprave hrane.

Učencem predstavimo pripomočke in aparate za obdelavo živil, še posebej jih spodbudimo k uporabi različnih tehtnic. Skupaj si ogledamo, kako lahko stehamo živila s tehtnicami in brez njih. Učence vključimo v proces pri-

USTVARJAMO Z VOLNO

Z učenci v šoli v naravi radi ustvarjamo. In kot se spodobi, za najrazličnejše izdelke največkrat uporabimo kar material iz narave. Seveda se lotimo ustvarjanja tudi na terenu, toda v tem primeru izdelke pustimo kar tam, kjer so nastali. Kaj bomo ustvarjali, je odvisno od letnega časa in različnih bližajočih se praznikov.

Največkrat za ustvarjanje uporabimo odpadni material. Ko imaš enkrat material, dobiš tudi idejo, kaj bi iz njega naredil. Uporabimo vse: od plastične embalaže do lesenih koščkov, odpadnega kartona, orehovitih lupinic, koščkov blaga, volne ... Slednja je zelo uporaben material za izdelavo preprostih izdelkov. Z učenci, ki pridejo v šolo v naravi, skušamo narediti čim bolj enostavne izdelke. Največkrat izbiramo take, ki bi imeli uporabno vrednost.

Naš dom je dobil ime po medvedih, zato z učenci tretjega in četrtega razreda večkrat izdelujemo medvede iz volne. Uporabimo jih lahko za verižice, iz njih izdelamo mobile (za to potrebujemo vsaj 2 ali 3 medvedke iz volne) ali pa jih imamo le za okras. Izdelava je zelo preprosta. Potrebujemo dva različno velika pravokotnika iz kartona, okoli katerih navijamo volno. Na večji pravokotnik, ki predstavlja telo medvedka, lahko navijemo več volne, na manjši pravokotnik, ki predstavlja prednje šape, pa nekoliko manj. Pripravimo šest krajših vrvic, s pomočjo katerih dokončamo medvedka. Volno vzamemo stran z večjega kartona in prevezemo na štirih mestih, tako da dobimo glavo, trup in dve nogi. Pri volni z manjšega pravokotnika pa na koncih dvakrat zavežemo, tako da dobimo dlani na sprednjih šapah. Oba dela samo še združimo, poljubno oblikujemo še vrvico in verižica je pripravljena.

mag. **Mojca Rudolf**

POHODNIŠTVO NA MEDVEDJEM BRDU

Ena od tem iz »železnega repertoarja«, ki je poleg lokostrelstva ter plezanja najpogosteje izbrana v domu Medved, je spoznavanje okoliških etnoloških, kulturnih in naravnih znamenitosti.

Foto: Andraž Čeligoj

Medvedje Brdo je manjše naselje, ki se nahaja severno od Hotedršice in je sestavljeno iz več zaselkov: Trate, Veharše, Gladki Vrh, Hudi Konec, Laze, Osoje, Planina, Vavknov Grič ter Žejna Dolina. Najvišja točka vasi je razgledna točka, ki se nahaja na Šinkovcovem griču (814 m). Z vrha se nam odpre lep razgled po večjem delu zahodne in osrednje Slovenije.

Učenci in njihovi učitelji imajo na razpolago dva različna pohoda, ki se razlikujeta po zahtevnosti prehojenega terena in času trajanja ter se prilagajata željam učiteljev, ki pohode izkoristijo kot izvedbo športnega dneva oziroma za doseg norme za športni program Krpan in Zlati sonček.

Največkrat je izbran pohod v bližnjo dolino Piklco. Učenci na poti v dolino spoznajo »belo italijansko cesto«, ki so jo v času med prvo in drugo svetovno vojno zgradili zaporniki italijanskih vo-

jakov, ki so čuvali takratno mejo med Italijo in Jugoslavijo, danes znano pod imenom rapalska meja oz. Rupnikova linija. Na poti proti dolini se seznanijo z značilno vegetacijo, ki prekriva gozdove Medvedjega brda. Ob poti proti dolini se nahaja peskokop, iz katerega so domačini kopali pesek za gradnjo cest, kozolcev ter hiš, v katerih nekateri domačini še vedno prebivajo. Po dolini Piklca teče potok Piklščica, ki ponikne v Pucovem breznu. Medvedje brdo se nahaja na kraškem terenu, tako da so razne vdorne luknje ter brezna tukaj dokaj pogosti. Zanimivo je, da voda iz Piklščice po približno štirinajstih dnevih potovanja po jamskem sistemu bruhne na plano v izviru reke Timav (slovenske reke Reke, ki ponikne v Škocjanskih jamah) pri zamejskem mestu Devin ter se po nekaj metrih izlije v italijanski del Tržaškega zaliva. Še ena zanimivost,

ki jo najdemo na poti iz doline Piklce proti Žejni dolini, so tako imenovane Snežne jame, v katere so domačini v času, ko tukaj še ni bilo električne energije in zmrzovalnikov, shranjevali pridelke ter meso. Ker je v teh jamah skoraj skozi celo leto nekaj snega, se je hrana ohranila dlje časa. Pot se iz doline Piklce vije po gozdni učni poti Po medvedovih stopinjah ter se zaključi pri domu Medved.

Včasih si učitelji izberejo pohod do zaselka Pri Peskarju nad Godovičem, kjer so bili na kamninski podlagi odkriti okameneli odtisi, poznani kot dinozavrove sledi. Ohranjenih je šest odtisov stopal, velikih 12–14 cm. Gre za odtise predhodnika dinozavrov človeške velikosti, ki je živel pred 220 milijoni let. To je edinstvena najdba v tem delu Evrope.

Andraž Čeligoj

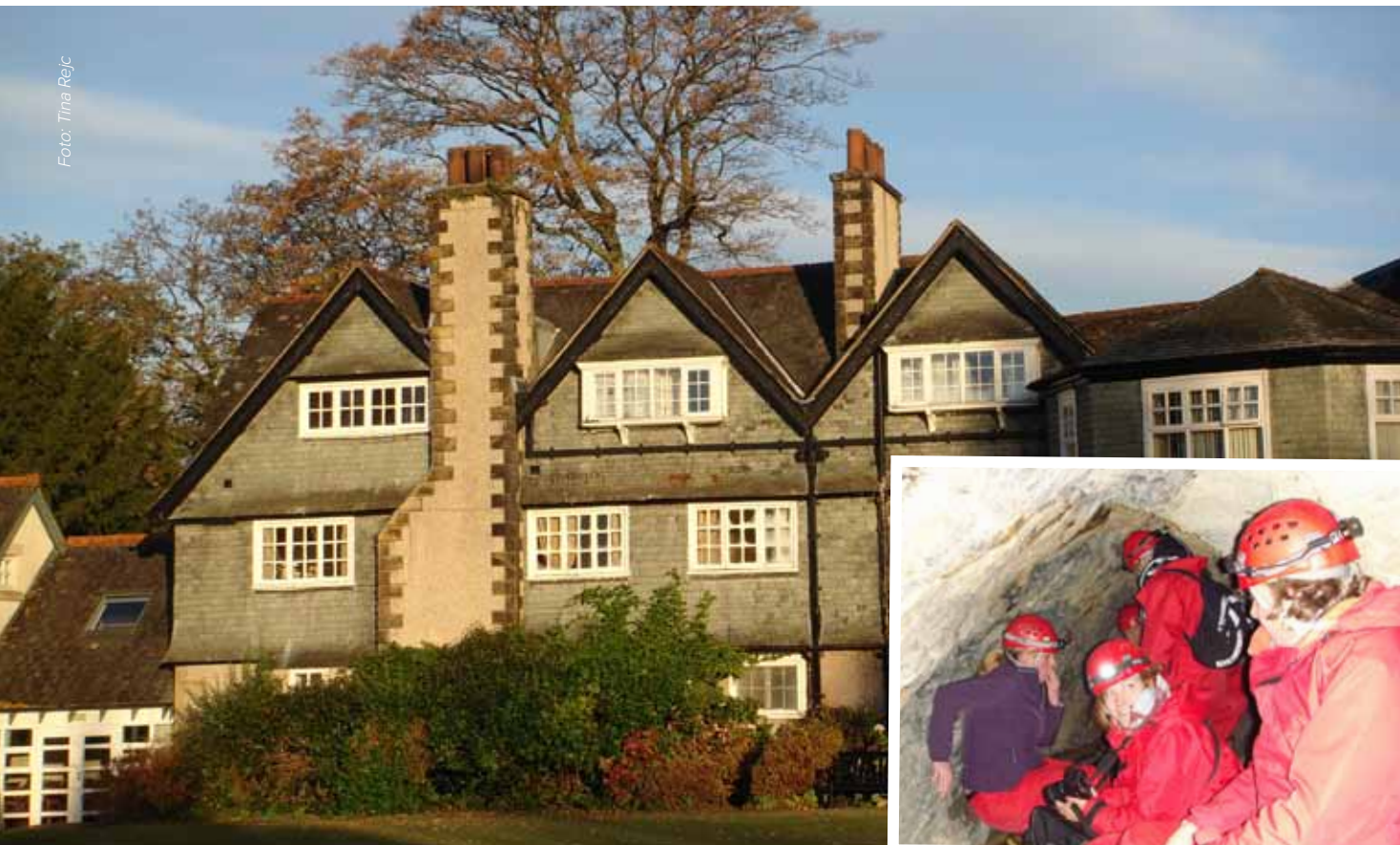
Zimska šola v naravi na domu Medved

Foto: arhiv doma Medved

DERWENT HILL OUTDOOR CENTER V ANGLIJI

Foto: Tina Rejc

V oktobru sva se predstavnici ČSOD udeležili konference EOE o programih v naravi, ki je potekala v Angliji. Vsebina konference je bila vezana na spoznavanje različnih praks in vključevanje otrok s posebnimi potrebami v programe v naravi v državah Evrope. V popoldanskem času pa smo lahko spoznavali center, v katerem smo bili nastanjeni, in programe, ki so jih izvajali v tem centru. Center Derwent Hill leži v nacionalnem parku Lake District, ki je v Veliki Britaniji znan kot najlepši in najbolj zelen kotiček britanskega otoka. Obiskovalci se lahko povzpnejo na katerega od mnogih veličastnih hribov, plavajo v kristalnem gorskem jezeru ali pa se spuščajo s kanuji po vodi.

Ravno zato je na področju Lake Districta 200 centrov za otroke, kjer izvajajo programe v naravi. To je del z najgostejšo gostoto takih centrov na svetu. Mnoge regije Velike Britanije imajo tu svoj center, v katerega pošiljajo otroke.

Center Derwent Hill ima dve dejavnosti: je t. i. outdoor education center in train-

ing center – izvaja programe v naravi za otroke ter treninge in team building programe za odrasle. Stavba je nekdanji podeželski dvorec, ki je preurejen za bivanje skupin. Standard bivanja je dvojni – sobe s pogradi in skupnimi kopalnicami za šolske skupine ter boljše sobe s kopalnicami za skupine odraslih. V Veliki Britaniji so posamezni centri specializirani – lahko so športno usmerjeni ali pa so usmerjeni v analitično raziskovanje okolja z različnimi pripomočki in računalniškimi analizami. Programi za otroke v centru Derwent Hill so usmerjeni predvsem v razvijanje socialnih veščin preko športov, kot so vožnja s kanuji, pohodi, plezanje po naravni steni, plezanje po vrhovih, hoja po rudniškem rovu ipd. Nam bolj zanimiva oziroma nepoznana dejavnost je hoja po strugi potoka navzgor. Tudi udeleženci konference smo lahko to poskusili to dejavnost. Vreme v Angliji ni ovira, pomembno je le, da ste dobro oblečeni. Otroci so opremljeni s škornji in nepremočljivo obleko. Vsa oprema, tudi obleka, je na

voljo v domu – imajo vsaj 100 parov gumijastih škornjev, 100 parov pohodnih čevljev, veliko nepremočljivih oblačil za hojo po potoku ali v dežju.

Udeleženci konference smo obiskali tudi rudniški rov, in sicer enega od manjših. Zanimivo je bilo opazovati magmatske kamnine, iz katerih so pridobivali cink, magnezij, železo in druge kovine. Programe v centru Derwent Hill izvajajo inštruktorji, ki so redno zaposleni. Spomladi in preko poletja, ko imajo v centru več skupin vzporedno, pa pri izvedbi programa pomaga veliko inštruktorjev, ki so sezonsko zaposleni po pogodbi. Udeležba v programu takega centra, ki traja od ponedeljka do petka, stane starše več kot 300 funtov. Ker je to kar velik strošek, se programov udeležujejo predvsem učenci privatnih šol. Lahko smo hvaležni, da imamo v Sloveniji sistem, ki tudi cenovno omogoča udeležbo šole v naravi prav vsakemu slovenskemu otroku.

Irena Kokalj

Bojan Rupnik - Medo, upravnik doma Medved

CŠOD praznuje 20. obletnico svojega obstoja, le dve leti manj pa enota Medved. Prav toliko časa je v domu Medved zaposlen upravnik Bojan Rupnik. Bil je prvi zaposleni delavec doma Medved in je temelj naše enote od aprila 1994, zato je bil razgovor z njim nadvse zanimiv.

Kako je prišlo do odločitve, da se zaposlite v našem zavodu?

To je bilo zelo na hitro. Zaposlen sem bil kot vodja betonarne in železokrivnice pri podjetju Gradnik Logatec. Podjetje je žal zašlo v krizo in odločil sem se, da si poiščem novo zaposlitev. Dobil sem informacijo o ideji za novo dejavnost na zapuščenih osnovni šoli na Medvedjem Brdu. Leto 1994 je bilo moje srečno leto! Poročil sem se in zaposlil kot upravnik doma Medved in še danes sem zvest ženi in Medvedu. Vedno pravim, da imam dva doma, svojega družinskega, kjer se po domače reče Pr' Medved', in še službenega – dom Medved. Kamor koli se obrnem, vedno sem v povezavi z medvedom, zato sem dobil novo ime – Medo. Mi je kar všeč!

Ste oseba, ki je prav gotovo najbolj pristojna za opis zgodovine doma Medved.

V aprilu 1994 se je začela obnova zapuščene šole na Medvedjem Brdu in pri tem sem v začetku sodeloval kot pomočnik. Vse se je zelo hitro odvijalo, v pol leta je bila obnova končana. Še pred zaključkom je bila dostavljena vsa notranja oprema. Vse je teklo čisto drugače, kot smo vajeni sedaj. Sprva pa se med domačini nismo čutili ravno dobrodošle. Med krajsani se je namreč širila informacija, da gradimo dom za odvisnike od mamil, in kar nekaj energije je bilo potrebne, da sem krajanom razložil, čemu je namenjen naš dom, in pomiril strasti.

Bivanje v domu, ki je bil takrat majhen, je bilo zelo zanimivo predvsem pozimi, ker pogosto ni bilo elektrike. Ob domu sem uredil ogrado z zajci, vrt, družabno klop in mini strelišče. Veliko smo delali, pa tudi za kavico je bil čas. Večkrat je prišel tudi direktor gospod Hamler in enkrat dal idejo, da bi morali imeti bazen. Takoj smo šli v akcijo, celo k sosedom smo tekli vprašat, če prodajo zemljo. Bazena

še danes ni, dom pa je vendarle velik in lep. Pri obnovi in dozidavi pa je bilo veliko težav. Mnogo poti sem ubral in obiskal veliko ljudi, da smo lahko od Občine Logatec in sosedov odkupili zemljišče in pridobili gradbeno dovoljenje. Tako je iz male hiše, ki je sprejela 40 gostov, zrasla velika stavba s 63 ležišči in spodobnim bivanjskim standardom. Prvotni dom je imel le štiri sobe s posteljami v kasarniškem stilu in le dva toaletna prostora za vse (en tuš za dečke in dva tuša za dekleta). Na prostoru pet krat pet metrov sta bili dve mini sobici (za učitelje iz šol in civilnika) ter pisarnica in umivalnica. Tu si moral ugotoviti, katera vrata odpreti in katera zapreti, da si prišel v izbrani prostor. Streha je bila še iz leta 1978, strešna okna so ob deževju sobe spremenila v tuš kabine, tudi izolacije ni bilo, zato je bilo pozimi prostore nemogoče ogreti. Dom je bil res potreben obnove.

Leta 2006 je bil sprejet projekt rekonstrukcije starega dela, dozidava bivanjskega dela in bazena. Že takrat se je pokazalo, da časi niso najboljši in da prihajajo še slabši, zato se je vodstvo dogovorilo, da bo prenova potekala v dveh delih. V prvem delu obnova in dozidava bivanjskega dela, šele v drugem pa bazen. Slabi časi še trajajo, zato bazena ni. Ves čas gradnje in tudi priprave nanjo sem sodeloval z vodstvom in pomagal po vseh svojih močeh. Imel sem srečo, da so me sodelavci pri tem podpirali. Hvaležen sem predvsem direktorju Grosu, ker je s svojimi sposobnostmi omogočil realizacijo gradnje.

Ste mnogo več kot klasičen upravnik. Zelo dobrodošle so vaše ideje za popestritev programa doma. Poudarjate, da je bila včasih šola v naravi res v naravi in da lepša kot je hiša, bolj se je učitelji držimo in manj uporabljamo naravne danosti za program.

Ja, res je! Enkrat sem celo izjavil, da bi tudi taborni ogenj zakurili v hiši, če bi bilo mogoče. Danes se vse preveč komplicira, otroci pa od tega nimajo kaj dosti. Večkrat se spomnim, kako smo včasih učitelji, učenci in zaposleni v poznih večernih urah in pri 80 cm novozapadlega snega igrali nogomet. Le reflektor smo

Foto: domači arhiv Bojan Rupnik

usmerili pod dom in uživali. To je bilo pravo! Veliko energije sem vložil v postavljanje žičnice in urejanje smučišča, nato sem bil nadvse zadovoljen, ker so otroci cel dan smučali. Nihče se ni oziral na čas. Danes pa se samo šteje minute dela. Veliko sem za potrebe programa naredil doma v prostem času, samo da je bilo veselje za otroke. Moje ideje za program so bile pogosto realizirane, morda niso bile čisto po šolskih standardih, zato pa so bile toliko boljše. Še danes bi naredil za otroke vse, vendar smo omejeni predvsem s finančnimi sredstvi. Vesel sem, da se nekaj dogaja, čeprav me kdaj pa kdaj zmoti glasnost otrok, pa vendar smo zaradi njih tu in še bomo.

Vesel bom, če bo naša družba tudi v prihodnje podpirala CŠOD. Sam sem pripravljen še mnogo postoriti, vsem pa nam želim, da bi bili vsaj tako dobro, kot smo sedaj. Zdravje in kmečko pamet torej!

Darja Sever

Veseli smo, da se nam radi pridružite v najlepši in najboljši učilnici, kar jih je – v učilnici v naravi.

Veseli smo, da z velikim zanimanjem vpijate novo znanje in spretnosti.

Veseli smo, da se ob tem tudi bolj spoznavate in ustvarjate pristnejše odnose, nemalokrat celo nova prijateljstva.

Veseli smo, da se k nam zmeraj znova vračate.

Zahvaljujemo se vam za zaupanje in vabimo na obisk tudi tiste, ki še niste bili pri nas.

Vsem vesele praznike in vse dobro v prihajajočem 2013!

Direktorica ALENKA KOVŠČA s sodelavci